

El llarg camí del Museu Romà de Premià de Mar: recerca i posada en valor d'un jaciment singular

Ramon Coll Monteagudo , Carme Torm Elies

17/06/2025

Abstract

L'any 1969 es descobria una sala noble amb mosaic d'època romana on ara es troba l'edifici amb el número 231 del carrer Gran Via de Lluís Companys. Moltes altres restes foren destruïdes durant la urbanització del sector, però l'any 2000 sortia a la llum un impressionant edifici de planta octogonal, que en l'actualitat acull el Museu Romà de Premià de Mar.

El descobriment de la vil·la romana de la Gran Via-Can Ferrerons

En l'actualitat sabem que el jaciment de la Gran Via-Can Ferrerons ocupa entorn de 5,5 ha dins de l'actual espai urbà de Premià de Mar, entre la mar i la Via Augusta, dels quals el separen uns escassos 500 metres en cada cas (fig. 1).

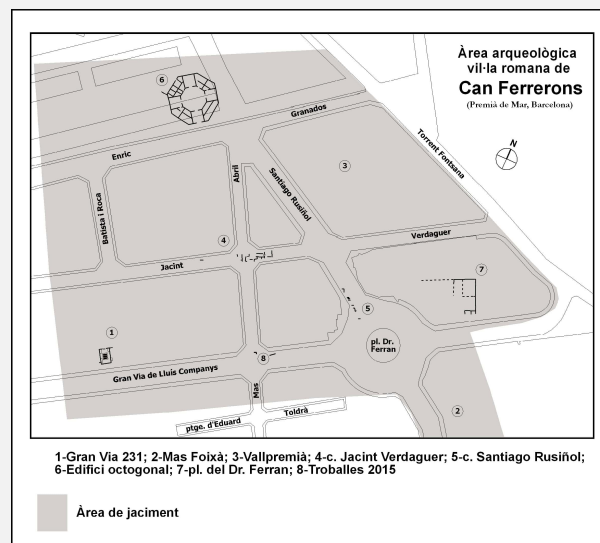

Fig. 1

Premià de Mar va tenir un creixement urbanístic desmesurat, sovint incontrolat, sobretot entre les dècades de 1960 i 1980. A mitjans de la dècada de 1960 es començà a urbanitzar el que avui és el barri de Can Ferrerons, aleshores uns camps de conreu.

Coneixem notícies orals de diverses troballes anteriors al 1969 de tesselles de mosaic en la zona, fins a la d'un mosaic amb "un nen cavalcant un dofí": segons diversos testimonis, l'any 1967, durant la construcció de l'edifici anomenat precisament El Dofí per aquesta raó (carrer F. Mas i Abril, 36/Gran Via de Lluís Companys, 237). L'amoret cavalcant un dofí és un tema molt habitual en *balnea* i *thermae*. Malgrat les nostres recerques, no hem aconseguit confirmar mai la seva existència (Coll, 2004, p. 260-261; Coll, 2021).

El mes de març de 1969 es descobrien de forma fortuïta les restes corresponents a un mosaic que formava el paviment d'una habitació noble pertanyent a una vil·la romana, durant la construcció de l'edifici en el que actualment és el número 231 del carrer Gran Via de Lluís Companys (Prevosti, 1981, p. 128-132).

Un dels promotors de l'obra, Enric Bardina Costa, procedint de forma molt poc habitual en el seu gremi, alertà de la troballa als responsables de l'aleshores Museu Arqueològic de Barcelona (l'actual MAC-Barcelona), la qual cosa permeté una ràpida intervenció científica, dirigida per Ricard Batista. En arribar els arqueòlegs, trobaren el mosaic ja destapat, sense els estrats superiors. Pogueren documentar les restes d'una habitació de 8,20 per 5,32 m, que es trobava pavimentada per un mosaic, malmès en algunes parts, que representava diversos motius geomètrics policroms, tal vegada pertanyent a una *aula* o *triclinium* d'una casa noble. Una observació més acurada permeté evidenciar que en realitat es tractava d'un mosaic format per dos tapissos. El primer, de 6,40 per 5,32 m, està format per composicions octogonals adjacents que formen quadrats, i té un pseudoemblema de llaceries de tres vuits; el segon, de 1,80 per 5,32 m, presenta dues composicions rectangulars que envolten una sèrie de cercles concèntrics amb diverses garlandes vegetals, fulles i altres motius geomètrics a l'interior (fig. 2). Per sota del mosaic s'observà una preparació o *rudus* de 22 cm de gruix, que les anàlitzes practicades han demostrat ser d'un únic moment. Per sota del mosaic es pogué documentar l'existència de cinc dipòsits per líquids, i es recollí un significatiu lot de material arqueològic (Coll *et al.*, 2021; Coll *et al.*, en premsa; Navarro *et al.*, en premsa).

Fig. 2

La troballa de març de 1969 fou una de les notícies de l'any, de la que hi hagué un ampli ressò a Premià de Mar. Els seus habitants tingueren, per primera vegada, consciència a nivell col·lectiu de posseir un passat romà.

Sabem que hi hagué altres troballes en el decurs de la urbanització del sector. Però cap promotor urbanístic tingué la sensibilitat d'Enric Bardina, i la pèrdua patrimonial soferta entre les dècades de 1960 i 1980 en aquest sector de Premià de Mar podem qualificar-la de dramàtica. Tan sols es pogueren recuperar alguns fragments d'àmfora i vaixel·la mercès a la sensibilitat d'alguns treballadors, que les van recollir.

Altres troballes de la vil·la

Trenta anys després de tots aquests successos, el 1999, i amb el barri de Can Ferrerons ja totalment urbanitzat, començaren les obres de col·locació de dos col·lectors que recorrien el carrer Jacint Verdaguer, és a dir, que passaven per darrere mateix de les troballes de 1969 (fig. 1, núm. 4 i 5). Era una magnífica oportunitat per poder documentar ni que fos part del jaciment romà, que no es va desaprofitar. Així, es dugué a terme un control arqueològic de les obres, que donà com a resultat la troballa de noves estructures pertanyents no a una àrea residencial, sinó a la part productiva de la vil·la (fig. 3 i 4), amb una cronologia que anava des dels inicis del segle I dC fins a la primera meitat del V dC (Coll, 2004, p. 263-266; Bosch *et al.*, 2005, p. 169-170; Martí i Coll, 2023).

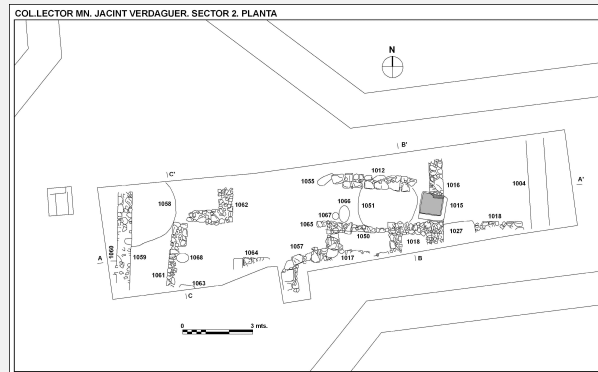

Fig. 3

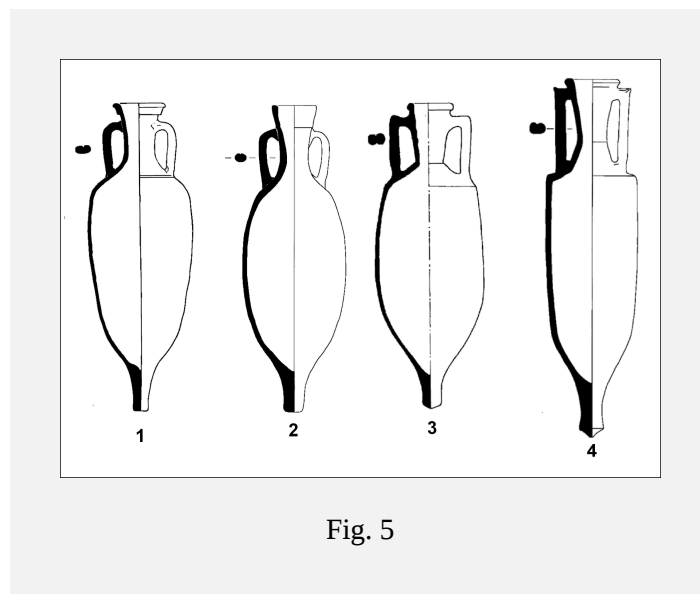

Fig. 4

A finals del 2001 coneixíem un projecte de construcció de locals comercials que afectava el sector nord de la plaça del Dr. Ferran, entre els carrers Gran Via de Lluís Companys, Mn. Jacint Verdaguer, Santiago Rusiñol i el torrent Fontsana (fig. 1, núm. 7). Atès que el sector es trobava inclòs en el Pla Especial de Protecció del Patrimoni de l'Ajuntament de Premià de Mar, fou necessari fer un control arqueològic de l'obra, iniciat a principis del 2002 i finalitzat el 2006 després d'una suspensió temporal de les obres.

Aquestes intervencions arqueològiques han proporcionat dades fonamentals per al coneixement dels inicis de l'establiment, completades a partir de l'estudi dels materials arqueològics, dut a terme entre els anys 2013 y 2017 (Prevosti *et al.*, 2015; Coll *et al.*, 2016). La primera novetat ha estat poder identificar l'existència d'un assentament previ a l'ocupació romana com és el Bronze Final-Primera Edat del Ferro (c. 800-650 aC), que hauria estat destruït en bastir les instal·lacions romanes posteriors (Coll *et al.*, 2020).

Pel que fa a les estructures pròpiament romanes, a pràcticament tots els estrats documentats l'àmfora és l'element predominant, amb quantitats tan elevades que resulta evident que es tracta d'una àrea de treball pertanyent a una terrisseria. El fet que s'identifiquin abundants fragments d'àmfores passades de cuïta juntament amb d'altres pràcticament crues amb l'argila esquerdada, així com també fragments de paret de forn i/o escòries, no fa sinó corroborar aquest fet. S'han trobat àmfores defectuoses de les formes Tarraconense 1, Pascual 1, Dressel 3 i Dressel 2 (fig. 5). Potser s'hi va elaborar també la Dressel 1 citerior, però no en tenim cap rebuig de cuïta (Coll i Prevosti, 2024, amb bibliografia anterior).

Com a marques de terrissaire destaquen les de L·DECI, PRI, FELIX, L·N (o potser L·VA, amb nexa) i L·DOM GRAC (Coll *et al.*, 2024).

L'edifici octogonal

En el transcurs d'un nou control arqueològic, impulsat per les recents troballes dels col·lectors del carrer Mn. Jacint Verdaguer, el novembre de l'any 2000 es descobria l'impressionant edifici de planta octogonal de Can Ferrerons, que confirmava l'excepcionalitat de la vil·la romana de la Gran Via-Can Ferrerons (fig. 1, núm. 6; fig. 6).

Fig. 6

Malauradament, aquestes estructures no pogueren ser aleshores totalment exhumades: malgrat la recomanació de dur a terme rases i sondejos previs, els serveis d'aigua, gas, electricitat, etc., ja s'havien col·locat en descobrir-se els primers vestigis romans, que apareixien en una cota més baixa. Així, en les intervencions arqueològiques de 2000-2008 restà un percentatge de la construcció per descobrir. Vam haver d'esperar al 2018 per a veure l'estructura arquitectònica completa.

L'edifici octogonal fou construït essencialment mitjançant la tècnica de l'encofrat (*opus caementicium*). Conserva parets amb una alçada que s'acosta als 3 metres. Comprèn 735 m², incloent-hi l'annex exterior, on se situa un *propigneum*. L'obra respon clarament a un projecte arquitectònic previ, executat de nova planta en una única fase constructiva. Fou dissenyat a partir d'un pla geomètric ben establert, basat en el peu romà. L'orientació està també ben definida, amb cada façana de l'octògon orientada cap a un dels punts cardinals. El diàmetre màxim de l'edifici, és a dir, del mur perimetral exterior, és de 100 peus romans. Cada costat té 40 peus, mentre que el diàmetre de la planta central és de 50 peus.

La seva distribució interna gira entorn a l'habitació central octogonal, que té una superfície de 148 m². Des d'aquest espai s'accedeix a quatre habitacions quadrangulars, de 40 m², situades en els laterals NO, NE, SE i SO (fig. 7, àmbits 8, 9, 14 i 20). Els altres costats, o sia, N, E, S i O, s'obren a una subdivisió d'àmbits menors, de planta pentagonal o trapezoidal, que segueixen un patró simètric basat en un octògon intermedi. La porta original d'accés té 3,22 m de llum, es troba a l'àmbit 14. El resultat és l'obtenció de nombroses habitacions que donen a l'edifici una singular complexitat, que fa més èmfasi en l'aspecte geomètric que no pas en el funcional. Respon al tipus arquitectònic de planta central, que s'aplica en el període tardoantic als edificis públics, religiosos, funeraris, i també apareix en l'arquitectura domèstica noble, como en cas present.

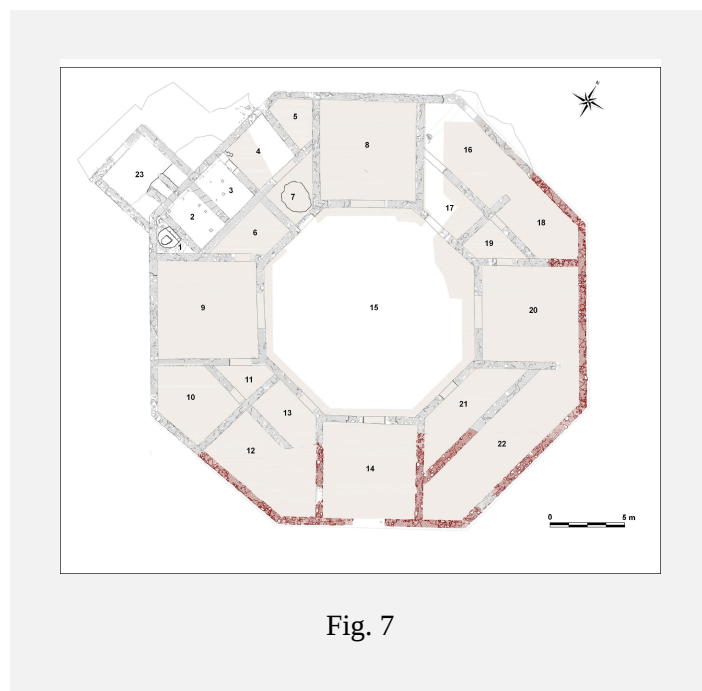

Fig. 7

El sector que millor es coneix de l'edifici és l'extrem occidental, i és també el millor conservat (fig. 7, àmbits 1-5 i 7). Es tracta d'un petit *balneum* de caràcter privat, que ocupa uns 95 m² perfectament adaptats a la geometria octogonal de l'edifici, que segueix preceptes vitruvians pel que fa a la seva orientació i presenta un recorregut retrògrad (Prevosti i Coll, 2017).

En no haver-hi cap desguàs ni drenatge en l'espai central de l'edifici, pensem que estava cobert en la seva totalitat. Pensem que la coberta devia ser de fusta (encavallades) i amb teulada de *tegulae*. Les parets de la sala octogonal central serien més elevades que les de les parets de les sales rectangulars, cosa que permetria obrir finestres per l'entrada de llum en la part alta. Es tracta d'una solució habitual en edificis de planta central, que trobem en innombrables mausoleus, baptisteris o esglésies, i que també s'aplicava en l'arquitectura domèstica.

La datació de l'edifici cal situar-la a inicis del segle V dC, i ha estat obtinguda mitjançant analítiques a partir de mostres del morter existent en la cimentació de l'edifici (Prevosti *et al.*, 2016).

Molt més complexa és la interpretació de l'edifici octogonal dins del conjunt del jaciment. En un ambient rural, un edifici de planta octogonal, construït el segle V, amb tres grans sales de recepció i un *balneum*, aixecat en una única fase i seguint els corrents constructius de l'aristocràcia de l'època, ha de significar necessàriament una obra de prestigi d'un personatge important de l'elit de Barcino.

La gran sala octogonal central i les quatre sales que s'obren a ella, en forma de creu, ens fan pensar en un pavelló de recepció dins d'una gran vil·la romana tardana, d'un propietari de rellevància singular. Els banys resulten de cabdal importància per entendre l'edifici: reforcen la idea d'un gran pavelló de recepció, dedicat a l'*otium*, pertanyent al tipus arquitectònic de planta central, molt habitual en l'arquitectura domèstica de prestigi dels segles IV-VI dC.

La fase més ben coneguda de l'edifici, però, és una segona ocupació, que cronològicament es desenvolupa entre finals del segle V i tot el VI dC, caracteritzant-se per la reocupació de la construcció per destinar-la a diverses activitats productives, procés paral·lel al d'altres establiments de l'època. Els antics *caldarium* i *tepidarium* són transformats en llocs d'habitació —els únics de tot l'edifici—, mentre que a la zona nord-est es basteix una instal·lació vitivinícola amb tots els seus components, que inclouen un *lacus vinarius*, una premsa amb la circumferència de l'*area*, *pedicines* per als *arbores*, un contrapès i diverses *cellae vinariae*, amb *dolia defossa*. També documentem àrees amb estructures de combustió d'un taller metal·lúrgic, i altres espais productius. Pensem que en aquesta fase l'edifici ha esdevingut un centre de serveis per als hàbitats rurals de les proximitats, en la línia que esmenta Pal·ladi en la seva obra *Opus agriculturae*.

En una darrera etapa, ja en la segona meitat avançada del segle VI, o potser ja en el primer terç del segle VII dC, part de l'espai de l'edifici és ocupat per una petita necròpolis rural, fet molt habitual en la tardoantiguitat (per a les

diferents fases, Coll *et al.*, 2019; Coll *et al.*, 2020; Prevosti i Coll, 2021).

El resultat de totes les intervencions arqueològiques descrites des de 1969 ens permet constatar l'existència d'una vil·la romana a la qual calculem unes 5,5 ha d'extensió, que presenta una cronologia que va des de *circa* 75 aC fins a *circa* 600/625 dC. És a dir, uns set-cents anys d'ocupació antròpica de la zona (Prevosti *et al.*, 2024, amb bibliografia anterior).

Salvaguarda, patrimonialització i difusió de les restes arqueològiques

L'any 2001 l'Ajuntament de Premià de Mar aprovava el Pla Especial de Protecció del Patrimoni Arquitectònic, Ambiental i Històric, que naturalment va incloure els jaciments arqueològics del terme municipal, entre els quals hi havia els de la vil·la de la Gran Via-Can Ferrerons, que passaren a ser en conjunt Bé Cultural d'Interès Local. La singularitat de les restes de l'edifici octogonal va fer que es tramités la declaració com a Bé Cultural d'Interès Nacional, atorgada l'any 2014 (DOGC núm. 6709).

La difusió del jaciment no fou descuidada. Paral·lelament a la tramitació del BCIN es dugué a terme un projecte per tal de fer el jaciment accessible, malgrat no museïtzar l'espai. Aquesta singular construcció romana va fou oberta al públic durant els *idus* de març de 2015, amb el nom de Museu Romà de Premià de Mar. Per descomptat que les condicions de la visita al jaciment no eren aleshores les millors, ja que totes les visites havien de ser necessàriament guiades.

Com a activitats lúdiques relacionades amb la presència romana a Premià, entre els anys 2015 i 2018 se celebraren les “festes romanes” dels *idus* de març (fig. 8), destinades a un públic familiar.

Fig. 8

Els diferents avenços en la recerca científica, tant pel que fa al treball de camp com sobretot a l'estudi del material arqueològic, que ha estat la base de l'actual discurs museològic i museogràfic, també s'han anat donant a conèixer mitjançant la participació en diferents congressos i seminaris. Destinades també a un públic interessat, s'han anat duent a terme periòdicament diverses conferències divulgatives.

No hem descuidat el públic escolar. A banda de visites guiades, al web del Museu Romà (<https://museuroma.pdm.cat>) hi ha propostes didàctiques destinades a la preparació de la visita, per a l'educació primària i per a l'educació secundària, amb un llibre per a l'alumne i un altre per al professor en cada cas. La mateixa documentació es troba en anglès, per si es vol combinar la visita amb un idioma estranger. Tot en PDF descarregables. També s'ha dissenyat un taller escolar (a partir d'11-12 anys) que inclou la classificació de material arqueològic real (descontextualitzat), la qual cosa permet a l'alumnat arribar a conclusions cronològiques, econòmiques i històriques tot fent d'arqueòlegs. I per als més petits s'ha editat el conte titulat *Secret, secret! L'Horta Ferrerons té un secret*, de Chus Díaz i Gina Portillo, que explica el descobriment del jaciment en clau infantil. L'any 2021, i dins la col·lecció «Arrela't descoberta», destinada al públic escolar, l'Ajuntament de Premià de Mar ha editat el treball de Marta Luna i David Bernad *Can Ferrerons. Una vil·la romana*.

El Museu Romà de Premià de Mar

Però tot això era clarament insuficient. L'any 2016 se sol·licità un ajut FEDER (Fons Europeus de Desenvolupament Regional) amb un projecte titulat *Premià de Mar: el llegat romà*, que fou concedit l'any 2017. Es va plantejar l'ambiciós projecte d'ampliar el Museu Romà, amb el doble objectiu de finalitzar les intervencions arqueològiques de l'edifici octogonal, i alhora procedir a la museïtzació de tot l'espai.

El Projecte Bàsic i d'Execució de l'ampliació del Museu Romà de Premià de Mar (primera fase) fou redactat per l'arquitecte Xavier Guitart Tarrés. La Comissió Territorial del Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya l'aprovà el dia 21 de febrer de 2018.

El projecte executiu d'obra contemplava l'excavació en extensió de la part de l'edifici octogonal que no havia estat excavada el 2001-2008⁽¹⁾. Fou dirigida en diferents moments per Josep Francesc Roig Pérez, Antoni Rigo Jovells, Marta Prevosti Monclús i Ramon Coll Monteagudo. Els treballs arqueològics es dugueren a terme entre els mesos d'agost de 2018 i abril de 2019, i es va aconseguir finalitzar l'excavació de tot l'edifici octogonal. Els nous espais descoberts estan marcats en vermell en la imatge de la figura 7. S'ha aconseguit documentar la planta completa de l'edifici, així com elements tan fonamentals com la porta d'accés i la *culina* (cuina) originals, el que corrobora la interpretació d'aquest edifici com a pavelló de recepció, aïllat de la resta de construccions de la vil·la de la Gran Via-Can Ferrerons.

Al principi fou un treball difícil, gairebé faraònic, en un entorn totalment urbanitzat. Fou necessari tallar dos carrers transversals durant mesos, el que causà molèsties a veïns i comerciants. Una vegada iniciats els rebaixos, els vestigis arqueològics no trigaren a aparèixer: la regular geometria de l'edifici, sumada al coneixement previ de les anteriors intervencions arqueològiques, feia senzill preveure l'aparició de restes antigues. Per descomptat, també foren controlats arqueològicament el trasllat dels diferents serveis (clavegueram, aigua, gas, electricitat...). Una vegada arribats als nivells d'època romana, l'excavació va continuar de forma manual sota dues carpes gegantines que protegien tant les estructures com els treballadors (fig. 9).

Fig. 9

Una de les tasques més complexes fou la de retirar el mur-pantalla construït l'any 2002, ja que en els treballs arqueològics de 2000-2008 una part de l'edifici octogonal havia quedat per descobrir. Per a això calgué protegir escrupolosament les parets romanes, com ja s'havia fet l'any 2002, perquè podien veure's amenaçades per l'ús de maquinària pesant. Així, segons les necessitats, foren protegides mitjançant planxes de fusta, lones, plàstics, geotèxtil i altres elements aïllants, tant les que es trobaven en l'interior com les de l'exterior. No cal dir que en començar a retirar el mur-pantalla era del tot imprescindible reforçar l'estructura mitjançant l'ús de puntals d'obra, que substituïen el mur extret. Tot això es va anar executant en aquelles àrees on la intervenció arqueològica ja havia finalitzat (fig. 10).

Al mateix temps, un altre mur-pantalla, aquesta vegada prefabricat i per tant sense risc de cap destrucció arqueològica, es començà a col·locar, ja que lògicament la superfície a cobrir de la “caixa” de formigó s’havia engrandit amb la realització de les intervencions arqueològiques i el descobriment de la resta de l’edifici. També es va procedir a reomplir i compactar la part de l’excavació que quedava fora del perímetre del nou mur-pantalla, fins el nivell original del carrer, i que novament es va pavimentar. Una enorme biga de ferro unia les cobertes antiga i moderna de l’ampliada estructura (fig. 11). A la vegada, en l’interior de l’edifici una sèrie de columnes de ferro substituïren els puntals provisionals d’obra, quedant d’aquesta manera l’estructura totalment assegurada.

Fig. 10.

A partir d’aquí, i amb la màxima cura, foren enderrocats les restes de l’antic mur-pantalla mitjançant un martell hidràulic (fig. 12). Malgrat la dificultat dels treballs, cap dels murs romans va resultar afectat, i d’aquesta manera la primera fase del projecte fou completada.

Fig. 11

Fig. 12

El projecte de museïtzació, anomenat Projecte bàsic de reforma i millora dels accessos del Museu Romà de Premià de Mar (Fase II). Xamfrà format pels carrers Enric Granados i Vil·la Romana, fou redactat per l'arquitecte Arnau Lleonart i Gasull, i aprovat per la Comissió Territorial del Patrimoni Cultural el 16 d'octubre de 2019. Tenint en compte la condició de BCIN de l'edifici octogonal, calgué també procedir a un control arqueològic d'obra durant els treballs de condicionament interior i museïtzació, tot plegat essencialment al llarg de l'any 2020. El projecte contemplava, tanmateix, la construcció d'una sortida d'emergència exterior, que incloïa també un ascensor, tasques que també foren controlades arqueològicament, i van ser dirigides essencialment per Ramon Coll Monteagudo.

A l'interior de l'edifici octogonal fou necessari reomplir els nombrosos forats deixats pel seu ús, sobretot durant la fase productiva (abocadors, forats de pal, fosses de *dolia*, alguna sitja...), la qual cosa es va dur a terme fonamentalment mitjançant terres sobreposades i pedra solta producte de les anteriors intervencions arqueològiques. De la mateixa manera fou necessari desmuntar alguns petits murs construïts entre els brancals d'algunes de les portes amb la finalitat d'eleva el nivell de circulació durant la fase productiva de l'edifici, per tal de facilitar la futura circulació dels visitants. Durant els treballs duts a terme en la porta d'entrada principal (àmbit 14, fig. 7) fou detectada una petjada de *caliga* (sandàlia clavetejada romana) marcada en el coronament del mur de cimentació per un dels constructors, que es data a inicis del segle V dC (fig. 13).

Fig. 13

Seguidament foren col·locats els equips de ventilació i el cablejat elèctric, i també es construïren les passeres que completaven el recorregut previst —aquí fou necessari un altre control arqueològic durant la col·locació dels pilars—, juntament amb la pavimentació de diversos espais de circulació. Es va procedir igualment a pintar parets, sòl i sostre, i finalment es col·locaren els projectors, focus i altres elements museogràfics multimèdia. Per descomptat, les estructures romanes tingueren la màxima protecció en el decurs de l'execució de totes aquestes tasques, i es va procedir posteriorment a la neteja mecànica d'aquelles parets descobertes en 2018-2019, igual que ho havia estat anteriorment la resta de l'edifici.

Un dels principals atractius del nou espai museïtzat ha estat la col·locació, en l'exterior de l'edifici octogonal, del mosaic descobert l'any 1969, que es guardava en els magatzems del Museu d'Arqueologia de Catalunya: les diferents parts foren traslladades a un local de Premià de Mar, preparat expressament, i entre els mesos de novembre de 2020 i març de 2021 es realitzà el canvi dels fragments de mosaic sobre planxa de formigó armat a un nou suport molt més lleuger (Aerolam), restauració integral, nova presentació i posada en valor de la peça per al públic visitant (fig. 14) (Coll *et al.*, 2021).

Fig. 14

Per fi, el Museu Romà de Premià de Mar havia esdevingut una realitat! Després d'accedir per una rampa on hom pot reviure la història de Premià de Mar des de l'actualitat fins a l'època romana, la persona visitant accedeix a una visita immersiva amb l'ajuda d'una audioguia (en quatre idiomes: català, castellà, francès i anglès) que s'inicia amb un *mapping* del mosaic. A partir d'aquí, una sèrie de diàlegs entre personatges, entre els que destaca el *dominus* del pavelló de recepció octogonal, ens expliquen diferents dades que cal conèixer per entendre l'espai: la tècnica constructiva de l'edifici, el *balneum* —amb algunes de les seves parts restituïdes—, la cuina, les sales de recepció, etc., tot plegat en un ambient previ a la celebració de l'*otium* per part de l'amfitrió i dels seus convidats en un

ambient propi del segle V dC (fig. 15).

Fig. 15

Una segona projecció, ja centrada en el segle VI dC, descriu el desenvolupament de la fase productiva de l'edifici, centrant-se principalment en la producció del vi i en els tallers metal·lúrgics, amb els diferents elements que les excavacions arqueològiques han tret a la llum. Finalment es fa referència a les restes d'una necròpolis rural, que cal situar en l'època en què l'edifici octogonal fou abandonat, cap a finals del segle VI o ja en el VII dC.

Una vegada finalitzada la visita immersiva s'encenen les llums i una veu en *off* convida a examinar els diferents espais museïtzats de l'edifici, on la persona visitant trobarà diverses restitucions, panells i vitrines, que complementen allò explicat en el decurs de les projeccions. Entre aquestes hi ha una reposició de l'edifici octogonal amb elements tàctils destinats a persones amb deficiències visuals⁽²⁾. També un *milliarium* (marcador de milles romà) trobat, reutilitzat durant la fase productiva; la restitució de la *cella vinaria*, amb els seus *dolia*; la cuina original, pertanyent a la primera fase d'ocupació, en el segle V dC, així com els elements del banquet (vaixel·la de taula, vidre), o la recreació de l'enterrament d'un perinatal o fetus pertanyent a la fase productiva (segle VI dC).

El Museu Romà de Premià de Mar va obrir les portes al públic el diumenge 26 de març de 2023.

Notes

1. Volem agrair a Guitart Arquitectura i Associats SLP la cessió d'algunes de les imatges que utilitzem en aquest apartat.
2. Dins del projecte *La Mirada Tàctil*, desenvolupat per la Diputació de Barcelona.

Bibliografia

- Bosch, M., Coll, R., Font, J. (2005). "La vil·la romana de Can Farrerons (Premià de Mar, Maresme). Resultats de les darreres intervencions", *Tribuna d'Arqueologia 2001-2002*, Barcelona, Generalitat de Catalunya, 2005, p. 169-170.
- Coll, R. (2004). *Història arqueològica de Premià*, Ajuntament de Premià de Mar.

Coll, R. (2021). Premià de Mar 1969. “Descobriment d'un mosaic romà”, a *Miscel·lània d'Estudis d'Història i Arqueologia. Exilis i deportacions. Felibrejada*, 99, p. 117-124.

Coll, R., Gamarra, A. (†), García, M. J., Navarro, R., Prevosti, M. (2021). “El mosaic romà de Premià: de la descoberta a la posada en valor patrimonial”.
<http://blog.mac.cat/el-mosaic-roma-de-premia-de-la-descoberta-a-la-posada-en-valor-patrimonial/>.

Coll, R., Jàrraga, R., Berni, P., Prevosti, M. (2024). “Epigrafia amfòrica de la terrisseria de de la vil·la romana de la Gran Via-Can Ferrerons (Premià de Mar, Barcelona)”, a C. Forn i C. Gurri (coord.), *III Col·loqui Internacional d'Arqueologia Romana. El vi a l'Antiguitat. Economia, producció i comerç al Mediterrani*. Museu de Badalona, p. 360-372.

Coll, R., Prevosti, M. (2020). “El edificio octogonal tardoantiguo de la villa de la Gran Via-Can Ferrerons (Premià de Mar, Barcelona)”, a R. Martínez, T. Nogales, I. Rodà (coord.), *Congreso Internacional. Las villas romanas bajoimperiales de Hispania*, Diputación de Palencia, p. 281-289.

Coll, R., Prevosti, M. (2024). “La terrisseria de la vil·la romana de la Gran Via-Can Ferrerons (Premià de Mar, Barcelona)”, a C. Forn i E. Gurri (coord.), *III Col·loqui Internacional d'Arqueologia Romana. El vi a l'Antiguitat. Economia, producció i comerç al Mediterrani*. Museu de Badalona, p. 207-222.

Coll, R., Prevosti, M., Bagà, J. (2016). “Primeros resultados del estudio del taller anfórico de la Gran Via-Can Ferrerons (Premià de Mar, Barcelona)”, a Ramon Jàrraga, Piero Berni (eds.), *III Congreso Internacional de la SECAH-Ex Officina Hispana. Amphorae ex Hispania. Paisajes de producción y de consumo*. Ex Officina Hispana, p. 120-138.

Coll, R., Prevosti, M., Bagà, J. (2019). “L'edifici octogonal tardoantic de Can Ferrerons (Premià de Mar, El Maresme)”, a J. Graupera (coord.), *In Maritima. 2n Simposi sobre història, cultura i patrimoni del Maresme medieval. Masos, masies i bordes: activitats agràries i elements patrimonials*, Museu-Arxiu de Vilassar de Dalt, p. 237-260.

Coll, R., Prevosti, M., Bagà, J. (2020). “Els antecedents prehistòrics de la vil·la romana de la Gran Via-Can Ferrerons (Premià de Mar, Barcelona)”, *Laietània*, 21, p. 9-20.

Coll, R., Prevosti, M., Gamarra, A. (†), García, M. J., Navarro, R. (en premsa). “El mosaic de la vil·la de la Gran Via-Can Ferrerons de Premià de Mar, El Maresme, Barcelona (I)”, *Empúries*, 59.

Martí, C., Coll, R. (2023). “El conjunt numismàtic de la vil·la de la Gran Via-Can Ferrerons (Premià de Mar, Maresme)”. *Laietània*, 24, p. 177-197.

Navarro, R., Gamarra, A. (†), García, M. J., Coll, R., Prevosti, M. (en premsa). “El mosaic de la vil·la de la Gran Via-Can Ferrerons de Premià de Mar, El Maresme, Barcelona (II)”, *Empúries*, 60.

Prevosti, M. (1981). *Cronologia i poblament a l'àrea rural d'Iluro*, Caixa d'Estalvis Laietana.

Prevosti, M., Coll, R. (2017). “Un *balneum* du Ve siècle dans le bâtiment octogonal de Can Ferrerons (Barcelone)”, a *Studies on the Rural World in the Roman Period*, 10. Universitat de Girona, p. 69-80.

Prevosti, M., Coll, R. (2021). “L'edifizio ottagonale tardoantico della villa della Gran Via-Can Ferrerons (Premià de Mar - Barcelona)”, a I. Baldini, C. Sfameni (eds.), *Abitare nel Mediterraneo tardoantico. III Convegno Internazionale del CISEM*. Edipuglia, p. 427-434.

Prevosti, M., Coll, R., Bagà, J. (2015). “Sobre el moment fundacional de la vil·la romana de la Gran Via-Can Ferrerons (Premià de Mar, Barcelona)”, a Jordi López (ed.), *II Congrès Internacional d'Arqueologia i Món Antic Tarraco Biennal 2014*. Fundació Privada Mútua Catalana, p. 199-205.

Prevosti, M., Lindroos, A., Heinemeier, J., Coll, R. (2016). “AMS 14C dating at Can Ferrerons, a Roman octagonal

building in Premià de Mar, Barcelona”, a *Journal of Archaeological Science: Reports* 6, 2016, p. 275-283, URL: <https://doi.org/10.1016/j.jasrep.2016.02.005>.

Prevosti, M., Navarro, R., Coll, R. (2024). “La vil·la de la Gran Via?Can Ferrerons (Premià de Mar, Barcelona) durant l’Antiguitat Tardana”, a M. Bouzas, L. Palahí (eds.), *From the Late Antiquity to the High Middle Ages: an Archaeological vision. Moncrapa*, 01. Universitat de Girona, p. 10-28.

Copyright